วารสารมานุษยวิทยา

Journal of Anthropology, Sirindhorn Anthropology Centre (JASAC)

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2568)

Volume 8 Number 2 (July – December 2025)

ISSN 2630-001X (Print) 2773-9619 (Online)

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

กรุงเทพมหานคร

วารสารมานุษยวิทยา

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2568)

วารสารมานุษยวิทยาเป็นวารสารวิชาการของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) มีเป้าหมายสำคัญ 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง การสนับสนุน ยกระดับ และเผยแพร่การศึกษาใหม่ ๆ ทางมานุษยวิทยาที่อธิบายพลวัตทางสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ประการที่สอง การสนับสนุนให้นักมานุษยวิทยารุ่นต่าง ๆ ได้ผลิตงานวิชาการที่มีคุณภาพ สามารถอธิบายสภาพปัญหาสังคมที่ส่งผลกระทบต่อคุณค่าและศักดิ์ศรีของมนุษย์ รวมถึงความเหลื่อมล้ำ ความไม่เป็นธรรมและอคติทางสังคม ประการที่สาม การส่งเสริมความเข้าใจและเปิดโลกทัศน์ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการศึกษาชีวิตมนุษย์ เป้าหมายทั้ง 3 ประการนี้คือปรัชญาและพันธกิจสำคัญของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรที่เล็งเห็นว่าความรู้ทางมานุษยวิทยาคือสิ่งที่จำเป็นต่อสังคมเพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของมนุษย์และความแตกต่างทางสังคมในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

วารสารมานุษยวิทยามีการตีพิมพ์เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม โดยเปิดรับข้อเสนอบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษผ่านระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (Thai Journal Online)

สามารถอ่านและดาวน์โหลดบทความได้ที่ https://tci-thaijo.org/index.php/jasac

Journal of Anthropology, Sirindhorn Anthropology Centre (JASAC)

Volume 8 Number 2 (July – December 2025)

The Journal of Anthropology, an academic publication of the Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization) (SAC), has 3 important objectives. Firstly, to encourage, enhance and circulate new anthropological works that demonstrate the socio-cultural dynamics of human societies from the past to present. Secondly, to support anthropologists of all generations in creating qualified research papers that investigate social issues that have affected human values, dignities, as well as social inequality, injustice, and prejudice. Thirdly, to advocate and promote fresh perspectives and approaches in studying human activities. These three objectives are the philosophical underpinning of the SAC's mission, which recognizes that anthropological knowledge is essential for creating peaceful coexistence of human and societal differences in our rapidly changing globalized world.

The Journal of Anthropology publishes 2 issues each year, the first issue of January-June and the second issue of July-December. We welcome academic contribution both in Thai and English. Articles can be submitted through our online system.

visit journal: https://tci-thaijo.org/index.php/jasac

คณะที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ

นิติ ภวัครพันธุ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศิราพร ณ ถลาง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อานันท์ กาญจนพันธุ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ยศ สันตสมบัติ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ชยันต์ วรรธนะภูติ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เสมอชัย พูลสุวรรณ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ธนิก เลิศชาญฤทธ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รัศมี ชูทรงเดช	มหาวิทยาลัยศิลปากร

กองบรรณาธิการ

โสวัตรี ณ ถลาง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
จักรพันธ์ ขัดชุ่มแสง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
วสันต์ ปัญญาแก้ว	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อนุสรณ์ อุณโณ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ยุกติ มุกดาวิจิตร	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พิเชฐ สายพันธ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
บุญเลิศ วิเศษปรีชา	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สายพิณ ศุพุทธมงคล	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
กนกวรรณ ธราวรรณ	มหาวิทยาลัยมหิดล
สิริพร สมบูรณ์บูรณะ	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
ดำรงพล อินทร์จันทร์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
เอกรินทร์ พึ่งประชา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ตรงใจ หุตางกูร	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

บรรณาธิการ

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

ผู้จัดการวารสาร

วิสุทธิ์ เวชวราภรณ์	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

ผู้ช่วยบรรณาธิการและประสานงานทั่วไป

นพพล เมฆมาก	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

Advisory Board:

Niti Pawakapan	Chulalongkorn University
Siraporn Nathalang	Chulalongkorn University
Anan Ganjanapan	Chiang Mai University
Yos Santasombat	Chiang Mai University
Chayan Vaddhanaphuti	Chiang Mai University
Samerchai Poolsuwan	Thammasat University
Thanik Lertcharnrith	Silpakorn University
Rasmi Shoocongdej	Silpakorn University

Editorial Board:

Sowatree Nathalang	Kasetsart University
Jaggapan Cadchumsang	Khon Kaen University
Pinkaew Laungaramsri	Chiang Mai University
Wasan Panyagaew	Chiang Mai University
Anusorn Unno	Thammasat University
Yukti Mukdawijitra	Thammasat University
Pichet Saiphan	Thammasat University
Boonlert Visetpricha	Thammasat University
Saipin Suputtamongkol	Thammasat University
Kanokwan Tharawan	Mahidol University
Siriporn Somboonburana	Walailak University
Damrongphon Inchan	Silpakorn University
Ekarin Phungpracha	Silpakorn University
Trongjai Hutangkura	Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre

Editor:

Narupon Duangwises	Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre

Journal Manager:

Whisut Vejvarabhorn	Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre

Assistant editor:

Nopphon Mekmak	Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre

ที่ทำการกองบรรณาธิการ
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
20 ถนนบรมราชชนนี ตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170
โทร 02 880 9429-3807

Editorial Offices
Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization),
20, Boromrachachonni Road, Taling-Chan, Bangkok, Thailand, 10170,
tel. (+662) 8809429 ext. 3807

ออกแบบปก	วิสูตร สิงห์โส
จัดรูปเล่ม	วรัญญา เพ็ชรคง
ตรวจพิสูจน์อักษร	วิสุทธิ์ เวชวราภรณ์
จัดพิมพ์โดย	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) กรุงเทพฯ โทร. 02-880-9429
ISSN	2630-001X (Print) 2773-9619 (Online)

copyrights@2021 by Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization)

สารบัญ (Contents)

บทบรรณาธิการ 9

บทความวิชาการ

บทวิเคราะห์แนวโน้มการศึกษามิติทางสังคมของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ: ว่าด้วยภววิทยา ญาณวิทยา และความเป็นธรรม 11
ชยา วรรธนะภูติ

“สนาม” ที่ไม่หยุดนิ่ง: ทบทวนวิธีวิทยาและจินตนาการในมานุษยวิทยาร่วมสมัย 61
ปิยรัตน์ ปั้นลี้

“ทำไมเสรีนิยมจึงนิยมการจ้างงานเปราะบาง?: บททดลองนำเสนอเชิงมานุษยวิทยาเศรษฐกิจ” 97
นันทวัฒน์ ฉัตรอุทัย

บทความวิจัย

ในโลกที่ให้ค่ากับคาร์บอน: วิถีเลี้ยงสัตว์และการปลดแอกจากภูมิอากาศในเคนยา 137
กนกวรรณ มะโนรมย์

ในน้ำมีปลา ในนามีน้ำ: กะเทาะแนวคิด ‘อยู่กับน้ำท่วม’ เบื้องหลังการบริหารจัดการน้ำแบบทุ่งหน่วงน้ำบางระกำโมเดล 181
ฐานิดา บุญวรรโณ

บทปริทัศน์หนังสือ

Belittled Citizens: The Cultural Politics of Childhood on Bangkok’s Margins 231
บุญเลิศ วิเศษปรีชา

The Shock Doctrine : The Rise of Disaster Capitalism 239
วิธวินท์ ศิริพูนทรัพย์

Louder and Faster : Pain, Joy, and the Body Politic 251
in Asian American Taiko
เพชรงาม บุณยะเวศ

บทบรรณาธิการ

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ

สภาวะวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศเป็นปัญหาโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ที่นักมานุษยวิทยาและนักสังคมศาสตร์มองต่างไปจากนักวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะการเห็นความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรม วิถีชีวิต และสภาพแวดล้อม ในท้องถิ่นแต่ละแห่งล้วนเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติในระดับที่ต่างกันและมีวิธีที่จะแก้ไขไม่เหมือนกัน ประเด็นความเหลื่อมล้ำทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับวิกฤตของสิ่งแวดล้อมโดยตรง บทความของชยา วรรธนภูติได้ชี้ให้เห็นปัญหานี้ และเสนอว่าธรรมชาติของภูมิอากาศคือการดำรงอยู่แบบพหุสถานะ พหุลักษณะและพหุระดับพื้นที่ ความหลากหลายของท้องถิ่นควรถูกพิจารณามากกว่าการสร้างบรรทัดฐานสากลซึ่งละเลยความรู้พื้นบ้าน เช่นเดียวกับกนกวรรณ มะโนรมย์ ชี้ให้เห็นว่าระบบปศุสัตว์พื้นเมืองของชนเผ่ามาไซในประเทศเคนย่า ได้รับผลกระทบจากนโยบายสิ่งแวดล้อมของตะวันตกที่พยายามควบคุมคาร์บอน แต่มองข้ามวัฒนธรรมของสังคมเลี้ยงสัตว์ ชาวมาไซถูกมองเป็นผู้ก่อการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ชาวอังกฤษในยุคอาณานิคมเข้ามาเปลี่ยนวิถีของชนพื้นเมืองจนทำให้พวกเขาเสียที่ดินทำกิน

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย โดยเฉพาะน้ำท่วมเป็นปัญหาเรื้อรังและสร้างผลกระทบในหลายมิติ การศึกษาของฐานิดา บุญวรรโณ ชี้ตัวอย่างการบริหารจัดการน้ำแบบทุ่งหน่วงน้ำบางระกำโมเดล พบว่าการจัดการของรัฐไม่สอดคล้องกับวิถีเกษตกรรมของชาวบ้าน ทำให้ไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้ต้องปลูกข้าวเบาอายุเก็บเกี่ยวสั้น มีความชื้นสูง คุณภาพเมล็ดไม่ดี ราคาตกต่ำ รวมทั้งรัฐไม่จ่ายเงินชดเชยตามที่เป็นจริง นี่คือความล้มเหลวของบางระกำโมเดล

ในการทำวิจัยทางมานุษยวิทยา รูปแบบและวิธีการมีความซับซ้อนและหลากหลาย การพิจารณาถึงแนวทางการทำงานของนักมานุษยวิทยาจึงเป็นกระจกสะท้อนการสร้างความรู้ในโลกที่ไม่หยุดนิ่ง ปิยรัตน์ ปั้นลี้ อธิบายว่าปัจจุบัน นักมานุษยวิทยาสนใจสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ และสิ่งที่คาดเดาไม่ได้ ทำให้ต้องแสวงหาวิธีทำงานที่ยืดหยุ่น เช่น ชาติพันธุ์วรรณนาเชิงปะติดปะต่อ (patchwork ethnography) และชาติพันธุ์วรรณนาแบบเร่งด่วน (rapid ethnography) พร้อมกับการประเมินฐานะของผู้วิจัยที่มีความซับซ้อนไม่คงที่และบริบทที่อ่อนไหวในสถานการณ์ที่ผันแปร นันทวัฒน์ ฉัตรอุทัย อธิบายถึงมานุษยวิทยาเศรษฐกิจต่อการทำความเข้าใจการผลักลูกจ้างออกจากระบบการจ้างงานประจำสู่ระบบการจ้างงานยืดหยุ่น-ไม่เป็นทางการ สิ่งนี้เป็นอำนาจครอบงำของระบบเสรีนิยมใหม่ในปัจจุบันทำให้ลูกจ้างมีชีวิตที่เปราะบางขาดความมั่นคงและหลักประกันภายใต้มายาคติเรื่องผู้ประกอบการและการเป็นอิสระของปัจเจก